

Van-e élet a halál után

Beszélgetés Freud Zsigmonddal, a pszichoanalitika megalapítójával

Részletesen nyilatkozik arról, hogy fogja fel Shaw a szerelmet

Írta: Georg Sylvester Viereck, a NANA és Az Est-lapok tudósítója

Copyright 1927 by the Az Est-lapok for Hungary and elsewhere by the North American Newspaper Alliance

Semmering, augusztus 16.

Hetven év megtanított arra, hogy az életet derűs alázattal vizsgáljam.

Ezt Freud Zsigmond professzor, a nagy osztrák lélekűvár, mondta. Soha nem jutott még földi halandó olyan közel az igazsághoz, az emberi eszelekedés titkainak kutatásánál, mint ő.

Freud Zsigmond

Semmeringi nyári lakában beszélgettünk vele. Néhány évvel ezelőtt láttam őt utoljára. Azóta megszaporodtak a ráncok homlokán. Arca egy kissé megnyúlt, mintha fájdalom száratott volna rajta végig. De szelleme friss volt, törhetetlen udvariassága elragadó, éppúgy, mint régen. Csak mintha egy kis beszédbeli nehézséget vettem volna észre nála.

Felső állkapcsán súlyos operációt hajtottak végre nemrég.

Érdemes-e meg hosszabbítani az életet?

— Hisz ön abban, hogy a halál után valami fennmarad még belőlünk?

— Nem hiszem. Minden, ami él, elpusztul. Miért élnék a halálom után?

— Nem szeretne visszatérni a földre valamilyen más formában? Nincs meg önben a halhatatlanság vágya?

— Öszintén szólva nem. Ha valaki felismeri azokat az önző okokat, amelyek minden emberi tett rugói, akkor bizony nem érez semmi vágyat, hogy visszatérjen az életbe. Nagy körforgás az élet, mindig ugyanaz. Abszurdumnak taládom azt a törekvést, hogy egészen méltánytalanul meghosszabbítsuk életünket.

— Tehát helyteleníti Steinach kollégája eljárását, aki meg akarja hosszabbítani az emberi életet?

— Steinach nem arra törekszik, hogy az életet meghosszabbítsa, — felelte Freud — ő egyszerűen

küzd az öregség ellen.

A Steinach-féle operáció néha megakadályoz bizonyos biológiai folyamatok korai stádiumokban.

Elhetőbb teszi a életet. De nem teszi az életre érdemessé.

Titokban minden élő lény, bármennyire is lobog benne az élet, arra vágyik, hogy megszünjön végre az a lüz, amit életnek neveznek.

Leszállt az este és kezdett hűvös lenni a villa kertjében. Bevonultunk a professzor dolgozószobájába. Kéziratok borítják íróasztalát.

— Min dolgozik? — kérdeztem.

— Védőiratot készítek amellett, hogy laikusok is foglalkozhassanak pszichoanalizissal.

Az orvosok azt akarják, hogy csak hivatásos orvosok foglalkozhassanak ezzel. Az orvosok eleinte harcoltak minden igazság ellen. Később azután monopolizálni akarják.

— Szokta néha saját magát is analizálni, professzor úr?

— Természetesen. A pszichó-

ben. Most egy kis mechanikai készüléket kell viselnie,

amely megkönnyíti számára a beszédet. Ez még jobban zavarja őt, mint a vendégei.

— Talán kegyesek hozzánk az istenek, — mondotta a pszichoanalízis atyja, — hogy öreg korunkban kellemetlenebbé teszik az életet. Így végül a halál kevésbé elviselhetetlen lesz majd, mint azok a súlyos terhek, amelyeket viselünk.

— De az ön neve tovább fog élni és ez is jelent valamit.

— Ez semmit sem jelent, — válaszolta Freud — és különben sem biztos, hogy fenn fog maradni a nevem.

Sokkal jobban érdekel a nevémmel gyermekeim sorsa.

Remélem, az ő életük nem lesz olyan küzdelmes, mint az enyém. Pedig én nem tudom nagyon megkönnyíteni az életüket.

A háború elsöpörte szerény kis vagyonomat, amelyet egész életemen át takarítottam meg.

Mégis azért jól vagyok. A munkámban még mindig örömet találok.

analitikusnak állandóan analizálnia kell önmagát. A saját magunk analizálása utján sokkal jobban tudjuk analizálni pácienseinket.

— En azt hiszem, — mondottam most — hogy a pszichoanalízis mindenkié, aki azzal foglalkozik. Szükségképpen felkelti a keresztényi irgalom szellemét. Hiszen mindent megértene annyi, mint mindent megbocsátani.

— Ellenkezőleg, — kiáltott fel harsány dörgő hangon Freud. — Mindent megérteni annyi, mint nem mindent megbocsátani. A pszichoanalízis nemcsak arra tanít bennünket, hogy mit tőrünk el, hanem arra is, hogy mit kell kerülnünk. A rossz eltűrése nem korolláriuma a tudásnak.

Most megértettem, hogy miért harcolt Freud olyan elkeseredetten azokkal a híveivel, akik elhagyták. Hogy miért nem tud megbocsátani azoknak, akik letértek az ortodox pszichoanalízis egyenes útjáról. Igazságérzetét még őseitől örökölte.

— Az én nyelvem német, — mondja most Freud — és a kultúráim is német. Teljesen németnek tartottam magamat mindig, egészen addig, amíg nem következett el az antiszemita előlételek nagy virágzása Németországban és Ausztriában.

— Örülök, tanár úr, — mondtam, — hogy önnek is megvannak a maga komplexumai és, maga is tanujelét adja néha halandó voltának.

— Komplexumaink — mondja Freud — forrásai gyengeségünknek és erőnknek egyaránt.

— Néha azt hiszem, — mondtam most — hogy talán boldogabbak lennénk, ha kevésbé ismernők azokat a folyamatokat, amelyek gondolatainkat és érzéseinket kialakítják. Nem leszünk boldogabbak attól, ha rájövünk, hogy lelkünkben vadak és állatiasak vagyunk.

— Mi kifogása van az állatok ellen? — kérdezte Freud.

— Én sokkal jobb szeretem az állatok társadalmát, mint az emberek társadalmát.

A vadember, éppen úgy, mint az

állat, kegyetlen, de

hiányzik belőle a civilizált ember aljassága.

Az aljassággal az ember bosszút áll a társadalmon, amiért az őt hajlamai kielésében gátolja. Ez a bosszúállási szellem fűti a hivatásos reformátort és a törtetőket egyaránt. Az ember legkellemetlenebb szokásai és idioszinkráziái abból keletkeztek, hogy a nem tö-

Shaw azért nem érti a szerelmet, mert askéta hajlamú

Később megjegyezte Freud, hogy a pszichoanalízissel most egy új tudomány kezdetén állunk csupán. — Még mindig túlnyomó jelentőséget tulajdonít a szexualitásnak? — kérdeztem.

— Walt Whitman-nal felelhetek önnek, aki azt mondotta: *Ha nem volna nemiség, semmimem volna.*

— Bernard Shaw, — mondtam — éppen úgy, mint ön, nem akar örökké élni, ezzel szemben azonban lényegtelennek találja a nemiséget.

— Shaw — felelte Freud mosolyogva — nem érti a nemiséget.

A leghalványabb sejtelve sincs a szerelemről.

Egyik darabjában sinésenek valódi szerelmi ügyek. Kigúnyolja Cézár szerelmét, amely talán a történelemben a legnagyobb szenvedély volt. Megfontoltan, hogy ne mondjam, rosszindulattal megfosztja Kleopátrát minden nagyságától és egészen jelentéktelen kis nőskévé degradálja. Hogy mi az oka Shaw különös állásfoglalásának a szerelemmel szemben, amely óriási intellektuális ereje ellenére is megfosztja darabjait az általános emberitől — ezt Shaw pszichológiájában kell keresni. Egyik előszavában Shaw maga is hangsúlyozza, hogy ő askéta hajlandóságú.

— En sokat tévedtem, de egészen bizonyos, hogy nem tévedtem akkor, amikor kiemeltem, hogy mennyire uralkodó tényező a nemű ösztön. Minthogy pedig a nemű ösztön ilyen erős, ez ütközik össze leggyakrabban a civilizáció konvencióival és övönitzkedéseivel. Az emberiség a maga önvédelmében próbálja letagadni a nemű ösztön óriási, mindennél nagyobb fontosságát. Elemézzen bármely emberi érzést. Bármilyen távol állónak is lássék az a nemű vonatkozástól, végül mégis megtalálja a legmélyén azt az ősi ösztönt, amelynek az élet a maga létét köszönheti.

A beszélgetés most a pszichoanalízis irodalmi hatásaira terelődött.

— Az angol irodalom át van itatva a pszichoanalízissel — mondtam. — Alig-találunk új angol regényt, amelyben ne lenne valamilyen pszichoanalitikus vonatkozás. És a drámaírók is sokkal tartoznak önnek.

— Tudom, — felelte Freud. — Köszönöm ezt a bókot. De néha félek a saját népszerűségemtől Angliában és Amerikában. A túlságos népszerűsítésnek az a következménye, hogy az eszméket félteljesen, kritikátlanul elfogadják és nem mélyednek el komoly tanulmányokba. Az emberek egésze-

kéletesen alkalmazkodott a komplikált civilizációhoz. Ösztöneink és kultúránk közötti konfliktus okozza ezeket.

Megjegyeztem, hogy a pszichoanalízis komplikált rejtvényűvé változtatta az életet.

— Egyáltalában nem, — vetette ellen Freud. — A pszichoanalízis egyszerűsíti az életet. A pszichoanalízis az a fonal, amely kivezeti az embert a labirintusból.

rően csak ismétlik azokat a frázisokat, amelyekkel a színházban és és a sajtóban teletömik a fejüket.

Azt hiszik, hogy értenek a pszichoanalízishez, amiért feleségni tudnak róla.

Nekem sokkal rokonszenvesebb az a mód, ahogyan a kontinens kultúr gőcpontjaiban buvárkodnak a pszichoanalízisben.

— Érdekes, hogy nem Európa, hanem Amerika ismert el engem először hivatalosan. A Clark-egyetem díszdoktorává választott akkor, amikor Európában még ki voltam átkozva. Mégis Amerika kevés önálló eredeti dologgal járult hozzá a pszichoanalízishez.

Az amerikaiak kiváló általánosítók, népszerűsítők, de ritkán alkotó gondolkodók.

Egyébként is Amerikában épűgy, mint Ausztriában,

az orvosok trösztje monopolizálni akarja a pszichoanalízis piacát.

Pedig ha a pszichoanalízist kizárólag az orvosok kezében hagynák, ez végzetesen gátolná annak fejlődését. Az orvosi képzettség gyakran éppen olyan nagymértékben van a pszichoanalitikus hátrányára, mint előnyére. Mindig akadályozza a fejlődést, ha bizonyos elfogadott tudományos konvenciók túlságos mélyen belegyökereznek a tudósok szellemébe.

Szigorú és megakuvást nem ismerő felfogása mellett Freud maga a megtestesült vendégszeretet. Kéves vendég távozik el tőle vendégszeretetének megnyilvánulása nélkül.

Beállt a sötétség. Indulnom kellett a vonat felé. Freud feleségével és lányával lekísért a lépcsőkon, kikísért az uccára. Szomorú volt, mikor elbúcsúzott.

— Ne tüntessen fel pesszimistának, — mondotta — én nem vetem meg a világot. A világmegvetésnek hangoztatása csak egy módszer, amellyel éppen ettől a megvetett világtól akarunk elismerést és tapsot aratni. Nem, én nem vagyok pesszimista, amíg feleségem, gyermekeim és virágaim vannak.

1927/8. őszi és téli

ÁRJEGYZÉKÜNK
MEGJELENT

Töltsé ki pontosan az alanti szelvényt, melynek vételekor árjegyzékünket díjtalanul, bérmentve fogjuk elküldeni.

Levágandó

CORVIN ÁRUHÁZ Budapest Postafiók 57.

Szíveskedjenek 1927/8. őszi és téli árjegyzéküket nekem díjtalanul megküldeni.

Név: _____

Lakhely: _____

U. p. _____

PHARMACIA DOBOZGYÁR
RT.
Budapest, VII., Hernád ucca 54. Telefon: J. 133-73

Gyárt: gyógyszerészeti, Kereskedelmi luxusdobozokat, valamint faltkartonokat

Szülők figyelmebe!
Két 15-16 éves leány vagy fiú család otthoni tanítási házában

iskoladíjnyre!
Eleörángú ellátás, zongora, allandó felügyelet, VI. kerület, Király ucca 82, IV. emelet 1